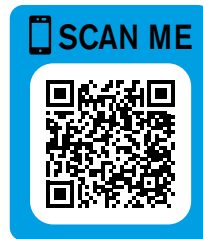

Stopka redakcyjna

Wydanie 2021

Niniejsza broszura jest dostępna w następujących językach:

- ▶ Albański
- ▶ Arabski
- ▶ Dari/perski
- ▶ Niemiecki
- ▶ Angielski
- ▶ Włoski
- ▶ Kurmandži
- ▶ **Polski**
- ▶ Portugalski
- ▶ Rumuński
- ▶ Serbsko-chorwacki
- ▶ Słowacki
- ▶ Hiszpański
- ▶ Tigrinia
- ▶ Węgierski

Można ją pobrać pod adresem
www.migrationsamt.tg.ch/integration

Serdecznie witamy!

Cieszymy się, że sprowadzili się Państwo do kantonu Turgowia.

Turgowia jest bardzo dynamicznym kantonem – z jednej strony otwartym, a z drugiej strony wiernym tradycjom i zasadom obowiązującym w lo-

kalnych instytucjach. Dzika przyroda, piękna lokalizacja przy Jeziorze Bodeńskim, wysoka aktywność różnych gałęzi gospodarki oraz bliskie relacje z sąsiadującymi kantonami Szafuza, Zurych i St. Gallen, a także z sąsiadującymi krajami – Niemcami i Austrią – sprawiają, że Turgowia jest atrakcyjnym miejscem do mieszkania i pracy. Mamy nadzieję, że zarówno Państwo, jak i Państwa rodzina szybko poczują się dobrze w naszym pięknym kantonie. Życie społeczne i możliwości przynależności do różnych klubów i stowarzyszeń są tutaj bardzo różnorodne. Serdecznie zapraszamy do angażowania się w lokalne życie społeczne.

Cieszymy się, że relacje między różnymi grupami społecznymi są dobre. Turgowia jest kantonem

przyjaznym dla ludzi z różnych pokoleń i kręgów kulturowych oraz o różnych światopoglądach. Należy jednak pamiętać, że dobre relacje wymagają kompromisów z obu stron. Apelujemy do wszystkich o tolerancję i wzgląd na drugiego człowieka – są to podstawowe wartości naszego kraju i naszego społeczeństwa.

W niniejszej broszurze znajdą Państwo wiele informacji na temat życia oraz możliwości dostępnych w naszym kantonie. Zachęcamy do nauki lokalnego języka! Znajomość lokalnego języka jest bowiem kluczem do niezależności i samodzielności. Zachęcamy również do integracji z innymi mieszkańcami Turgowii. Ich doświadczenia pomogą Państwu w lepszym zrozumieniu nowej okolicy, integracji oraz szybszym odnalezieniu się w nowych warunkach.

Serdecznie Państwa witamy i życzymy wielu ciekawych wrażeń i interesujących spotkań.

Cornelia Komposch

Członkini rządu kantonu
Departament Sprawiedliwości i Bezpieczeństwa

Ciąża i poród	
Urlop i zasiłek macierzyński	
Zasiłki rodzinne	
Prawa dzieci i młodzieży	
Problemy par i rodzin	
Przemoc domowa	
Wychowanie / obowiązek szkolny.....	33
Szkoła podstawowa	
Broszura: „Możliwości edukacyjne w kantonie Turgowia”	
Odpowiedzialność rodziców	
Opieka nad dziećmi jako uzupełnienie opieki rodzicielskiej i szkolnej	
Dzieci pochodzenia obcojęzycznego	
Przedszkole (od ukończenia 4. roku życia)	
Szkoła podstawowa (od 6. roku życia)	
Szkoła średnia (od 12. roku życia)	
Wybór zawodu / oferty pomostowe.....	36
Doradztwo zawodowe i edukacyjne	
Wsparcie ubiegania się o pracę BIZplus	
Oferty pomostowe	
Kursy integracyjne	
Oferta edukacji uzupełniającej	
Kształcenie zawodowe / szkoły ponadpodstawowe.....	38
Podstawowe kształcenie zawodowe (od 15. roku życia)	
Świadectwo dojrzałości	
Liceum (od 15. roku życia)	
Szkoła maturalna dla dorosłych	
Wyższe kształcenie zawodowe / szkoły wyższe / doksztalcenie.....	40
Wyższe kształcenie zawodowe	
Szkoły wyższe	
Stypendia	
Uznawanie zagranicznych dyplomów i osiągnięć edukacyjnych	
Kursy doksztalające dla dorosłych	
Ochrona środowiska.....	42
Ochrona krajobrazu	
Poszanowanie przestrzeni publicznej	
Zbieranie odpadów	
Recykling odpadów	
Odpady nienadające się do recyklingu	
Życie społeczne i stowarzyszenia.....	44
Kultura	
Sport	
Wędrówki, jazda rowerem, jazda na deskorolce	
Stowarzyszenia	
Zaangażowanie społeczne	
Religia	
Udział w życiu politycznym.....	48
Demokracja bezpośrednia	
Organy polityczne	
Trzy poziomy polityczne	
Prawa polityczne cudzoziemców	
Inne formy uczestnictwa politycznego	
Przyznanie obywatelstwa	
Przydatne adresy.....	51

Kanton, okręgi, gminy

Turgowia jest jednym z 26 kantonów Konfederacji Szwajcarskiej. Ma około 282 000 mieszkańców (stan na 2020 r.), którzy zamieszkują pięć okręgów i 80 gmin. Stolicą Turgowii jest Frauenfeld z 25 800 mieszkańców (stan na 2020 r.).

Język

W Szwajcarii obowiązują cztery języki urzędowe: niemiecki, francuski, włoski i romansz (retoromański). Turgowia należy do niemieckojęzycznej części Szwajcarii. W Szwajcarii niemieckojęzycznej jako języka urzędowego i pisanego używa się języka wysokoniemieckiego (Hochdeutsch). W nieoficjalnych sytuacjach używa się szwajcarskiego niemieckiego (Schweizerdeutsch). W niemieckojęzycznej części Szwajcarii istnieje wiele różnych dialektów szwajcarskiego niemieckiego – częściowo z różnym słownictwem.

Integracja

Integracja jest procesem zbiorowym, który opiera się na prawach i obowiązkach zapisanych w konstytucji federalnej. Celem integracji jest udział w życiu społecznym i gospodarczym wszystkich grup społecznych. Proces wspierania integracji opiera się na zasadzie „wspierać i wymagać” i obejmuje w szczególności pomoc w nauce języka, działalności zawodowej i udziale w życiu społecznym.

-
- ▶ www.tg.ch
 - ▶ www.thurgaubodensee.ch

Cudzoziemcy

W Turgowii żyje 25,2% cudzoziemców, którzy pochodzą ze 140 różnych krajów. Większość z nich pochodzi z Europy (94%), w tym 72% z UE (stan na koniec 2020 r.).

Polityka integracyjna

W celu wsparcia życia społecznego władze Turgowii prowadzą aktywną politykę integracyjną. Większość gmin należy do regionalnych centrów kompetencji integracyjnych (Kompetenzzentrum Integration). Centra kompetencyjne oferują doradztwo w zakresie nauki języka oraz integracji zawodowej i społecznej. Oprócz tego oferują doradztwo w zakresie dyskryminacji.

Punkty informacyjne

- ▶ [3] Centrum Kompetencji Integracyjnych okręgu Frauenfeld
- ▶ [4] Centrum Kompetencji Integracyjnych okręgu Kreuzlingen
- ▶ [5] Centrum Kompetencji Integracyjnych okręgu Weinfelden
- ▶ [6] Centrum Kompetencji Integracyjnych Turgowia Górna
- ▶ [7] Ośrodek Doradztwa Integracyjnego Romanshorn
- ▶ [8] Ośrodek Doradztwa Integracyjnego Amriswil
- ▶ [9] Ośrodek Doradztwa Integracyjnego Arbon

▶ www.migraweb.ch

▶ www.ch.ch

Jeśli podczas swojego pobytu w Szwajcarii świadczą Państwo pracę lub pobyt trwa dłużej niż trzy miesiące, konieczne jest posiadanie zezwolenia na pobyt okresowy dla określonych celów (Aufenthaltsbewilligung). Wniosek o wydanie zezwolenia należy złożyć w urzędzie meldunkowym w miejscu zamieszkania.

- Arbon
- Frauenfeld
- Kreuzlingen
- Mönchwil
- Weinfelden

Lista kontrola po przyjeździe

Bezpośrednio po przyjeździe

- Zameldować się w urzędzie meldunkowym w miejscu zamieszkania (w ciągu 14 dni)
- Odciec mienie przesiedlenia
- Zapisać dzieci do szkoły podstawowej
- Zawrzeć umowę ubezpieczenia zdrowotnego i wypadkowego
- Otworzyć konto bankowe lub pocztowe
- Zapisać się na kurs języka niemieckiego

W ciągu pierwszego miesiąca

- Wysłać dowód ubezpieczenia zdrowotnego do urzędu meldunkowego
- Ustalić prawo do zasiłków na dzieci żyjące za granicą
- Zarejestrować telefon stacjonarny i komórkowy, telewizor, internet

W ciągu roku

- Wymienić prawo jazdy
- Zawrzeć umowę ubezpieczenia samochodu
- Wykonać kontrolę samochodu
- Wymienić tablice rejestracyjne

Zalecane

- Zawrzeć umowę ubezpieczenia wyposażenia domu
- Zawrzeć umowę prywatnego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej
- Zawrzeć umowę ubezpieczenia od kosztów związanych z ochroną interesów prawnych
- Ustalić prawo do obniżenia składki zdrowotnej (Prämienverbilligung)
- Zdobyć informacje o aktywnościach sportowych i kulturowych, działalności klubów i stowarzyszeń w gminie

Podstawowe wartości

Jednym z głównych celów kantonu jest wspieranie dobra ogólnego i rozwoju indywidualnego. Kanton w szczególności dopilnowuje przestrzegania obowiązującego prawa, podstawowych wartości zapisanych w konstytucji federalnej oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego. Kanton może ingerować tylko wtedy, gdy jest do tego uprawniony na mocy konstytucji lub przepisów ustawowych. Organizacja kantonu opiera się na zasadzie podziału władzy.

Władza suwerenna

Ludność jest suwerenem. Sprawuje swoją władzę zarówno bezpośrednio, stanowiąc konstytucję i przepisy ustawowe, jak i pośrednio za pośrednictwem wybranych przez siebie organów. Ludność uprawniona do głosowania wybiera władze gminne, rząd kantonalny (Regierungsrat), parlament kantonalny (Grosser Rat), jak również swoich przedstawicieli do szwajcarskich organów.

Prawa i obowiązki

Każda osoba żyjąca w kantonie musi spełniać obowiązki konstytucyjne i ustawowe: płacić podatki, posyłać dzieci do szkoły itd. Jednocześnie mieszkańcy mogą korzystać z demokratycznych praw podstawowych, na przykład z prawa do integralności fizycznej, równouprawnienia kobiet i mężczyzn, niedys-

Konstytucja kantonu Turgowia i inne ustawy kantonalne:

▶ www.rechtsbuch.tg.ch

Ustawy federalne:

▶ www.fedlex.admin.ch

kryminacji, zawarcia związku małżeńskiego, jak również wolności wypowiedzi i wyznania.

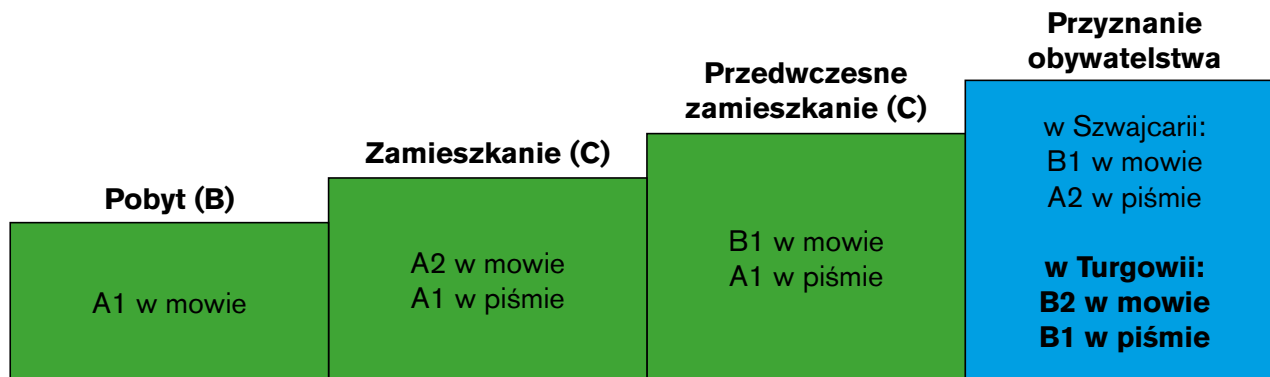
Ograniczenie praw

Prawa podstawowe nie są absolutne. Kanton może je ograniczać, aby zapewnić bezpieczeństwo, porządek i dobro ogółu. Wolność jednego człowieka kończy się tam, gdzie zaczyna się wolność drugiego. Dlatego na przykład nie wolno powoływać się na wolność wyznania, aby ominąć przepisy dotyczące szkolnictwa. Z kolei wolność wypowiedzi nie oznacza, że można obrażać pojedyncze osoby czy grupę osób.

Wymagania językowe

► [1]

Ustawa o obcokrajowcach i integracji (Ausländer- und Integrationsgesetz, AIG) określa konkretne wymagania językowe niezbędne do uzyskania pozwolenia na pobyt. Urząd migracyjny sprawdza stan integracji cudzoziemców w przypadku przedłużenia pozwolenia na pobyt (B). Ustawa o obcokrajowcach i integracji dopuszcza również cofnięcie pozwolenia na pobyt (C), jeśli występują deficyty integracyjne.

Zestawienie różnych ofert kursów języka niemieckiego i ośrodków przeprowadzających egzaminy z języka niemieckiego w Turgowii i okolicy jest dostępne tutaj:

► www.migrationsamt.tg.ch/integration

Nauka języka niemieckiego

Nauka języka niemieckiego jest niezbędna do samodzielnego i niezależnego życia w Turgowii. Znajomość języka niemieckiego ułatwia komunikowanie się z sąsiadami, nauczycielami dzieci, władzami i innymi ludźmi.

W kantonie Turgowia kursy języka niemieckiego dla obcokrajowców są oferowane przez różne ośrodki pomocy, stowarzyszenia i szkoły. Część tych kursów jest współfinansowana przez państwo i dzięki temu ich ceny są niższe. Organizowane są również kursy tylko dla kobiet (niektóre nawet z opieką nad dziećmi).

Nauka szwajcarskiego niemieckiego

► [3], [10]

Języka mówionego, na przykład dialektów, uczy się przede wszystkim w rozmowach z innymi. Nauka dialektu może być bardzo przydatna, głównie w życiu zawodowym. Organizowane są również kursy szwajcarskiego niemieckiego, na przykład w Centrum Kompetencji Integracyjnych Okręgu Frauenfeld lub Szkole Klubowej (Klubschule Migros).

Tłumaczenie międzykulturowe

- ▶ www.arge.ch
- ▶ [11]

W określonych sytuacjach zaleca się, aby migranci, którzy nie znają języka niemieckiego, skorzystali z pomocy tłumacza międzykulturowego. Taki tłumacz jest odpowiednio wykształcony i wie, jak wspomóc wzajemną komunikację, zapobiec nieporozumieniom oraz pomóc migrantom w integracji w nowym środowisku.

Krajowa infolinia tłumaczeniowa 0842 442 442 jest dostępna przez całą dobę i w ciągu kilku minut można uzyskać profesjonalną pomoc językową w ponad 50 językach.

Zdecydowanie odradza się, aby w tłumaczeniu rozmów pomagały dzieci.

Biblioteka międzykulturowa

- ▶ [12]

Stowarzyszenie „Verein Bibliothek der Kulturen” (VBdK) wnosi wkład w integrację, wspierając kompetencje językowe i czytelnicze osób, które żyją na obszarach, na których mówi się dwoma lub większą liczbą języków. Oprócz tego VBdK jest miejscem spotkań ludzi posługujących się różnymi językami i poprzez organizację różnych wydarzeń przyczynia się do wymiany międzykulturowej. Zbiory VBdK są dostępne również w bibliotece miejskiej.

Szukanie mieszkania

Mieszkania na wynajem można znaleźć w ogłoszeniach w gazetach, w internecie albo za pośrednictwem agencji nieruchomości. Aby uzyskać umowę najmu, należy wypełnić formularz meldunkowy oraz przedłożyć odpowiednie dokumenty zarządcy nieruchomości, np. wyciąg z rejestru komorniczego (► www.betreibungsamt.tg.ch), dokument potwierdzający dochody (Lohnausweis) lub umowę o pracę.

Ubezpieczenie wyposażenia domu i ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej

Ubezpieczenie wyposażenia domu (Hausratversicherung) chroni własność prywatną, w szczególności wyposażenie domu (meble, dywany itp.), przedmioty użytkowe (naczynia, ubrania, telewizory, urządzenia stereo itp.) oraz przedmioty wartościowe (biżuterię, gotówkę itp.) przed pożarem, uderzeniem pioruna, kradzieżą, szkodami spowodowanymi burzą lub powodzią itd.

Umowa prywatnego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej jest obok obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego najważniejszym ubezpieczeniem. W przypadku umów najmu zawarcie takiego ubezpieczenia jest obowiązkowe. Przepisy ustawowe stanowią, że osoba, która niechcący wyrządziła szkodę innej osobie, odpowiada swoim majątkiem prywatnym w nieograniczonej wysokości. Opłacając niewielką składkę, można przenieść

ryzyko odpowiedzialności cywilnej na swojego ubezpieczyciela. Ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej obejmuje również szkody spowodowane w wynajmowanych mieszkaniach lub ubezpieczenie budynku.

Opłaty za odbiorniki radiowe i telewizyjne

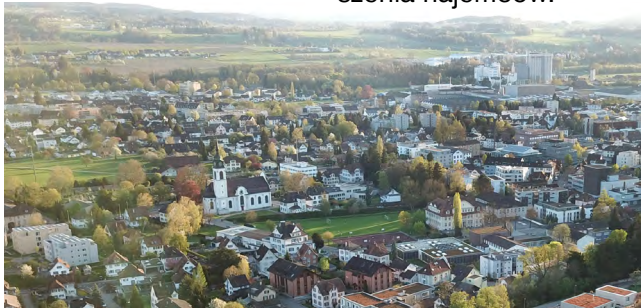
► www.serafe.ch

Życie w domu czynszowym

► [13]

Każde gospodarstwo domowe musi płacić za odbiorniki radiowe i telewizyjne. Urząd meldunkowy w miejscu zamieszkania automatycznie przekazuje nowy adres zamieszkania do szwajcarskiego urzędu ds. ściągania abonamentów radiowo-telewizyjnych (Serafe).

Wszystkie osoby mieszkające w domu czynszowym muszą przestrzegać ogólnych zasad wspólnego życia. Na przykład należy unikać nadmiernego hałasowania w nocy oraz w niedziele i święta. Konkretnie zasady korzystania ze wspólnych przestrzeni, na przykład z kuchni, są zapisane w regulaminie domu, który jest dołączony do umowy najmu. Po przeprowadzce do nowego mieszkania dobrze jest się przedstawić sąsiadom. To miły gest, który otwiera wiele drzwi. W przypadku problemów z innymi lokatorami najlepszym rozwiązaniem jest rozmowa. W razie potrzeby można również porozmawiać z dozorcą lub wynajmującym lokal. W przypadku sporów między wynajmującym i lokatorami można zwrócić się do ► [13] ośrodka doradztwa prawnego stowarzyszenia najemców.

Samochody

- ▶ www.strassenverkehrsamt.tg.ch
- ▶ [14]

Import samochodów prywatnych

Wymiana prawa jazdy

W celu skorzystania ze szwajcarskich autostrad i innych dróg należy kupić winietę, którą należy następnie przykleić na przedniej szybie. Winietę można kupić w różnych punktach sprzedaży (oddziały celne, parkingi, stacje benzynowe, urzędy ruchu drogowego, urzędy pocztowe) za 40 franków (cena z 2020 r.). Winiety są wyłącznie roczne (obowiązują zawsze od 1 grudnia poprzedniego roku do 31 stycznia następnego roku). W Szwajcarii obowiązują następujące ograniczenia prędkości: 50 km/h w terenie zabudowanym, 80 km/h poza terenem zabudowanym, 120 km/h na autostradach. W miejscowościach wydzielone są również strefy z ograniczeniem prędkości do 30 km/h lub 20 km/h. Maksymalna dopuszczalna zawartość alkoholu brutto we krwi wynosi 0,5‰.

Jeśli w ciągu ostatnich sześciu miesięcy kupiło się samochód za granicą, w momencie jego przywozu do Szwajcarii należy uiścić opłatę. Pojazdy zakupione przed sześcioma miesiącami należą do mienia przesiedlenia (Übersiedlungsgut) i nie podlegają opłatom. W Szwajcarii można jeździć samochodem lub motocyklem zarejestrowanym za granicą przez maksymalnie dwanaście miesięcy, o ile zawarte zostało ubezpieczenie majątkowe.

Zagraniczne prawo jazdy należy wymienić w ciągu dwunastu miesięcy po przyjeździe na szwajcarskie prawo jazdy. Warunki wymiany są uzależnione od kraju pochodzenia. W przypadku komercyjnego przewozu osób i towarów zagraniczne prawo jazdy należy wymienić przed pierwszą jazdą.

Prawo jazdy, które zostały wydane w ciągu ostatniego roku przed przyjazdem do Szwajcarii, podlega trzyletniemu okresowi próbnemu. W ciągu roku po przyjeździe należy ukończyć kurs doszkalający.

Transport publiczny

- ▶ www.sbb.ch

Szwajcaria ma gęstą i sprawnie funkcjonującą sieć transportu publicznego. Bilety na pociągi, autobusy lub statki są stosunkowo drogie. Szwajcarskie Koleje Federalne (SBB) oferują różne abonamenty, dzięki którym korzystanie z transportu publicznego jest tańsze (na przykład GA (abonament ogólny), Halbtax, abonament miesięczny, seven25).

Dzieci do 6. roku życia podróżują za darmo. Dzieci od 6. do 16. roku życia mogą podróżować z kartą juniora w towarzystwie rodzica (30 franków rocznie, cena z 2020 r.). Dzieci powyżej 16. roku życia, które podróżują samodzielnie, płacą cenę ulgową.

- ▶ www.ostwind.ch

Jeśli chce się skorzystać ze środków transportu publicznego przede wszystkim w Szwajcarii Wschodniej, można kupić w sieci taryfowej Ostwind bilet albo abonament, ważny w określonych strefach albo w całej Szwajcarii Wschodniej.

Rowery i piesi

- ▶ www.thurgaubodensee.ch
- ▶ www.provelothurgau.ch
- ▶ www.ch.ch/de/velofahren-der-schweiz/

Jazda rowerem jest ekologiczna, tania i zdrowa. Władze promują ruch rowerowy i pieszy. Wszystkie szkody spowodowane podczas jazdy rowerem są pokrywane z prywatnego ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej.

Szukanie pracy

- ▶ www.rav.tg.ch
- ▶ www.bizplus.tg.ch
- ▶ www.ostjob.ch
- ▶ www.arbeit.swiss

Wynagrodzenie

Aby znaleźć pracę, dobrze jest skorzystać z połączenia różnych metod poszukiwania pracy. Można odpowiadać na oferty pracy umieszczone w gazetach albo w internecie, wysyłać spontaniczne aplikacje do wybranych firm, skontaktować się z biurem pośrednictwa pracy oraz zgłosić się do regionalnego centrum pośrednictwa pracy (RAV).

W Szwajcarii wynagrodzenie brutto jest stosunkowo wysokie; to samo dotyczy jednak również kosztów życia. We wszystkich branżach nie obowiązuje płaca minimalna. W wielu branżach stosuje się jednak płacę minimalną bazującą na umowie taryfowej.

Prawo wypowiedzenia

Przepisy ustawowe chronią pracowników przed wypowiedzeniem w razie choroby, wypadku, ciąży i macierzyństwa. Co do zasady w tych okresach nie można dać pracownikowi wypowiedzenia. Wypowiedzenie jest bezprawne, jeśli następuje na przykład wtedy, gdy pracownik korzysta z praw wynikających ze stosunku pracy. W przypadku bezprawnego wypowiedzenia osoba zatrudniona nie może zostać ponownie zatrudniona w danej firmie; może jedynie dochodzić odszkodowania przed sądem.

Podatki

- ▶ [20]
- ▶ www.steuerverwaltung.tg.ch > Download eFisc

W Szwajcarii osoby prywatne muszą płacić podatek dochodowy i podatek od majątku. Z tych podatków finansowane są zadania publiczne, które leżą po stronie federacji, kantonów i gmin. Tuż po osiedleniu się w kantonie urząd skarbowy przesyła ankietę w celu określenia tymczasowej wysokości podatków.

W przypadku gdy dana osoba ma obcą narodowość i nie posiada pozwolenia na pobyt (C), podatek dochodowy zostanie odliczony bezpośrednio od jej wynagrodzenia (podatek u źródła). Jeśli natomiast posiada pozwolenie na pobyt, dostanie w styczniu formularz deklaracji podatkowej. Można go wypełnić online. W razie problemów można zwrócić się do kantonalnego urzędu podatkowego lub do powiernika.

Konflikty w miejscu pracy

- ▶ [21], [22]
- ▶ www.sexuelle-belaestigung.ch

W razie konfliktów z pracodawcą lub współpracownikami można skorzystać z doradztwa oferowanego przez zrzeszenie związków zawodowych w Turgowii (Thurgauer Gewerkschaftsbund). Niektóre zachowania są zabronione w miejscu pracy na mocy przepisów prawa. Do takich zachowań zalicza się mobbing i wykorzystywanie seksualne, jak również słowa, gesty i czyny, które poniżają inne osoby.

Niedyskryminacja

Szwajcarska konstytucja stanowi: „Nikt nie może być dyskryminowany ze względu na pochodzenie, rasę, płeć, wiek, język, przekonania religijne, światopoglądowe lub polityczne”. Jeśli czują się Państwo dyskryminowani z powyższych względów, radzimy skontaktować się z jedną z następujących organizacji:

- ▶ [22] Szwajcarskie Biuro ds. Równouprawnienia Kobiet i Mężczyzn
- ▶ [23] Szwajcarska Komisja Przeciwko Rasizmowi

W przypadku dyskryminacji rasowej można również zwrócić się o poradę do regionalnych ▶[3–9] centrów kompetencyjnych i ośrodków doradztwa.

Praca na czarno

- ▶ www.seco.admin.ch
- ▶ [24]

Również osoby, które świadczą usługi w zakresie sprzątnia, ogrodnictwa lub opieki nad dziećmi jedynie od czasu do czasu, są uważane za pracowników. Pracodawca musi zgłosić takie osoby do ubezpieczenia społecznego i rozliczyć podatek u źródła; w przeciwnym razie osoby te pracują nielegalnie, czyli wykonują pracę na czarno.

W razie inwalidztwa lub utraty pracy osoba pracująca na czarno nie ma prawa do renty inwalidzkiej ani do zasiłku dla bezrobotnych i nie może również liczyć na emeryturę. Skutki mogą być dramatyczne, zwłaszcza w razie wypadku w miejscu pracy.

Niestety zdarza się, że pracodawcy celowo nie chcą dawać pracownikom list płacy, aby w razie sporu móc zanegować zatrudnienie. W takim przypadku pracownik nie ma możliwości wykazania stosunku pracy, co jest konieczne na przykład w celu wypłaty zasiłku dla bezrobotnych.

Ubezpieczenie na wypadek bezrobocia

- ▶ [16]
- ▶ www.awa.tg.ch
- ▶ www.arbeit.swiss

W przypadku utraty pracy w Szwajcarii pracownikowi zasadniczo przysługuje zasiłek dla bezrobotnych, który jest wypłacany przez określony czas. Co do zasady cudzoziemiec, który po raz pierwszy sprowadził się do Szwajcarii, nie ma prawa do zasiłku dla bezrobotnych. Aby otrzymywać zasiłek, musi posiadać ważne pozwolenie na pracę i wykonywać pracę zarobkową przez co najmniej 12 miesięcy w ciągu dwóch lat przed zgłoszeniem utraty pracy. Każda osoba, która utraci pracę, musi jak najszybciej zgłosić się do regionalnego centrum pośrednictwa pracy (RAV), aby otrzymać zasiłek dla bezrobotnych. Otrzyma tam informacje o kolejnych krokach, jakie musi podjąć.

Pomoc socjalna

- ▶ [17–19]

Celem pomocy socjalnej jest zabezpieczenie egzystencji oraz wsparcie niezależności gospodarczej i osobistej osób znajdujących się w trudnej sytuacji. Pomoc socjalna jest wypłacana wtedy, gdy dana osoba nie jest utrzymywana przez swoją rodzinę lub nie może skorzystać z żadnych innych świadczeń ustawowych. Aby złożyć wniosek o pomoc socjalną, należy skontaktować się ze służbami socjalnymi w swojej gminie. ▶ [17] Urząd socjalny kantonu Turgowia prowadzi punkt koordynacyjny. Ośrodek doradztwa socjalnego i na wypadek zadłużenia, który działa przy ▶ [18] Caritas Thurgau, oferuje bezpłatne doradztwo wszystkim osobom szukającym pomocy, udziela pomocy w sytuacjach awaryjnych i wypłaca zapomogę na przetrwanie trudnej sytuacji, a także pośredniczy w kontaktach z innymi instytucjami i ośrodkami doradztwa. Fundacja ▶ [19] Benefo-Stiftung oferuje przystępne cenowo doradztwo finansowe.

Obowiązkowe składki

- ▶ [15]

Ubezpieczenia społeczne zabezpieczają mieszkańców Szwajcarii przed zagrożeniami i zapewniają im egzystencję ekonomiczną. Są one obowiązkowe i są potrącane bezpośrednio z wynagrodzenia (z wyjątkiem ubezpieczenia zdrowotnego ▶ Rozdział: Zdrowie). Wszystkie składki obowiązkowe stanowią około 20% dochodu.

Zabezpieczenie:

1. filar

1. filar (odpowiedzialność leży po stronie państwa) obejmuje ubezpieczenie emerytalne i dla pozostałego przy życiu członka rodziny (AHV), ubezpieczenie na wypadek inwalidztwa (IV) oraz rekompensatę za utracone zarobki (EO). Co do zasady wszystkie osoby mieszkające w Szwajcarii podlegają AHV, niezależnie od narodowości i działalności zarobkowej. Wiek emerytalny wynosi 65 lat dla mężczyzn i 64 lata dla kobiet (stan na 2021 r.). Można również przejść na emeryturę wcześniej. W takim przypadku emerytura jest odpowiednio niższa.

Zabezpieczenie:

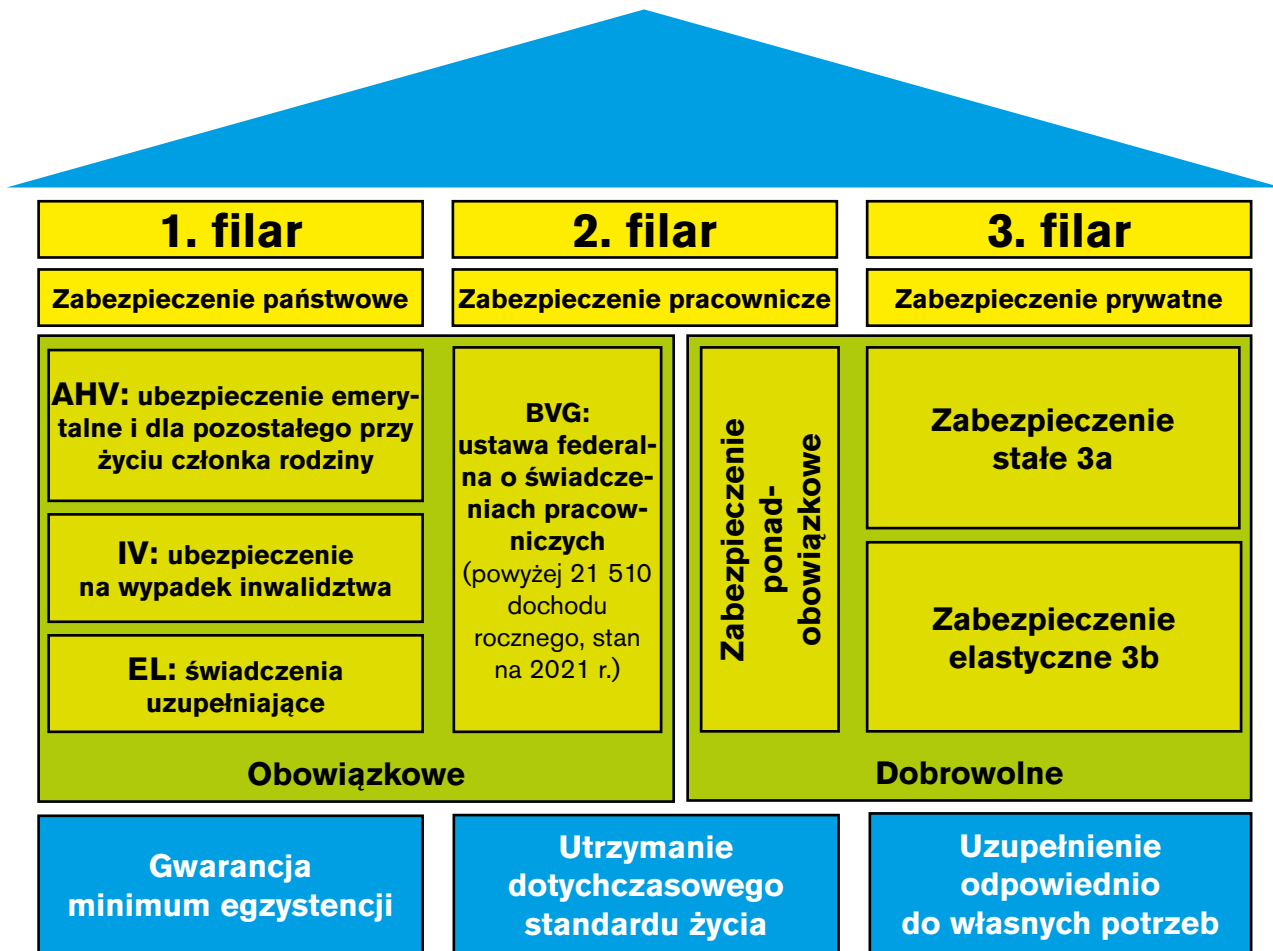
2. filar

2. filar (odpowiedzialność leży po stronie pracodawcy) obejmuje świadczenia pracownicze (BVG), potocznie nazywane kasą emerytalną (Pensionskasse). Powyżej dochodu rocznego w wysokości 21 510 franków (stan na 2021 r.) składki są potrącane z wynagrodzenia. 2. filar obejmuje również ubezpieczenie na czas niezdolności do pracy (Krankentaggeldversicherung) oraz ubezpieczenie od wypadków przy pracy. Każdy pracownik musi zostać zgłoszony przez pracodawcę do ubezpieczenia wypadkowego. W przypadku zatrudnienia przekraczającego osiem godzin tygodniowo konieczne jest ubezpieczenie od wypadków niezwiązanych z pracą. W przeciwnym razie pracownik musi posiadać prywatne ubezpieczenie wypadkowe (►Rozdział: Zdrowie).

Zabezpieczenie:

3. filar

W przeciwieństwie do 1. i 2. filaru 3. filar jest dobrowolny i tworzą go prywatne oszczędności. Zabezpieczenie 3a jest zabezpieczeniem długoterminowym i ma formę kapitału na prywatne ubezpieczenie emerytalne. Wcześniejsze wypłaty są możliwe wyłącznie w określonych warunkach; wpłaty do określonej kwoty można odpisać od podatku. Zabezpieczenie 3b jest wolne od zobowiązań państwowych, jeśli chodzi o wpłaty, dostępność i moment wypłaty.

Ubezpieczenie zdrowotne i wypadkowe

- ▶ www.bag.admin.ch
- ▶ www.gesundheit.tg.ch

W przypadku przeprowadzki z innego kraju należy w ciągu trzech miesięcy zawrzeć ubezpieczenie zdrowotne i wypadkowe. W przypadku przeprowadzki z innego kantonu należy w ciągu 30 dni przedłożyć dowód ubezpieczenia w nowej gminie.

Obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe zapewnia wypłatę świadczeń w razie choroby, wypadku lub macierzyństwa. Osoby pracujące co do zasady posiadają również zakładowe ubezpieczenie wypadkowe. W takim przypadku należy zwrócić uwagę, aby ubezpieczenie wypadkowe nie było podwójne.

Z obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego pokrywane są koszty zabiegów medycznych, określonych leków oraz pobytu na ogólnych oddziałach szpitalnych w kantonie, w którym się mieszka. Oprócz tego obowiązkowego ubezpieczenia każda osoba może wykupić również dodatkowe ubezpieczenia, pokrywające koszty dalszych świadczeń, na przykład pobytu na prywatnym oddziale szpitalnym.

Osobom, parom lub rodzinom w trudnej sytuacji ekonomicznej państwo przyznaje prawo do obniżenia składki zdrowotnej (Prämienverbilligung). Przed wykupieniem ubezpieczenia warto jest skorzystać z doradztwa i porównać oferty różnych ubezpieczycieli.

Należy jak najszybciej wybrać lekarza rodzinnego. W razie potrzeby można zwrócić się do lekarza rodzinnego na przykład w celu uzyskania porady lekarskiej, przepisanie leków lub otrzymania skierowania do specjalisty.

Lekarze

- ▶ www.aerzte-tg.ch

Promocja zdrowia i zapobieganie chorobom

▶ [25] Perspektive Thurgau jest organizacją działającą w obszarze promocji zdrowia i zapobiegania chorobom. Oferta obejmuje doradztwo rodzicielskie, doradztwo dla par, rodzin i młodzieży oraz doradztwo w uzależnieniach.

- ▶ [25–27]
- ▶ www.migesplus.ch
- ▶ www.sozialnetz.tg.ch
- ▶ www.femmesTische.ch

Oprócz tego można zwrócić się do tej organizacji z pytaniami dotyczącymi zdrowia seksualnego i chorób przenoszonych drogą płciową, w szczególności HIV i AIDS.

Perspektive Thurgau organizuje i koordynuje tzw. „FemmesTische”. Są to spotkania przeznaczone dla kobiet z historią imigracyjną, które podczas dyskusji odbywających się w ramach prywatnych lub instytucjonalnych rozmawiają o sprawach wychowawczych, zdrowotnych i dotyczących codziennego życia. Uczestniczki otrzymują również informacje o lokalnej kulturze, kursach językowych, placówkach opieki nad dziećmi, szwajcarskim systemie szkolnictwa oraz systemie ubezpieczeń, a także o różnych placówkach doradczych.

W razie trudnej sytuacji życiowej lub chęci porozmawiania o swoich problemach z innymi ludźmi, którzy mają podobne przeżycia, można dołączyć do grupy samopomocy. Organizacja ▶ [26] Selbsthilfe Thurgau udziela informacji o działających grupach samopomocy.

Pomoc medyczna w nagłych sytuacjach

- ▶ Lekarze ze wszystkich regionów są również dostępni pod numerem telefonu 144.
- ▶ www.stgag.ch

W przypadku braku możliwości skontaktowania się ze swoim lekarzem rodzinnym można zadzwonić do lekarza dyżurnego lub jednego ze szpitali kantonalnych.

W sytuacjach krytycznych należy zadzwonić pod numer 144.

Lekarze dyżurni	Numer telefonu
Region Thurgau West	052 723 77 77
Region Thurtal-Untersee	144
Region Kreuzlingen	0900 000 199
Region Amriswil-Obersee	0900 000 327
Region Arbon	0900 575 420
Region Romanshorn	0900 575 460
Region Bischofszell	0900 575 422
Region Rickenbach/Wilen/Busswil/Wil SG/Schwarzenbach SG	0900 56 85 56

Thurgau AG	Numer telefonu
Szpital kantonalny – Kantonsspital Frauenfeld	052 723 77 77
Szpital kantonalny – Kantonsspital Münsterlingen	071 686 11 11
Klinika – Klinik St. Katharinental	052 631 60 60
Dyżur psychiatryczny – Psychiatrische Dienste Thurgau	071 686 41 41
Dyżur psychiatryczny – Abklärungs- und Aufnahmezentrum Psychiatrie	0848 41 41 41

Stomatologia

- ▶ www.zahnaerzte-thurgau.ch

Osoby starsze i osoby niepełnosprawne

- ▶ www.sozialnetz.tg.ch
- ▶ [15], [28–32]

Podstawowe ubezpieczenie zdrowotne nie pokrywa kosztów ogólnego leczenia stomatologicznego, na przykład leczenia próchnicy i paradontozy lub leczenia ortodontycznego (aparatów dentystycznych). Warto jest wykupić ubezpieczenie stomatologiczne, zanim wystąpią ewentualne problemy.

Informacje dotyczące pielęgnacji lub opieki osób starszych można uzyskać w następujących organizacjach:

- ▶ [28] Spitex Verband Thurgau
- ▶ [29] Pro Senectute Thurgau
- ▶ [30] Szwajcarski Czerwony Krzyż, oddział w Turgowii

Osoby z niepełnosprawnością fizyczną lub umysłową oraz ich opiekunowie mogą korzystać z doradztwa i wsparcia oferowanego przez kantonalny punkt informacji o ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, organizację ▶[31] Pro Infirmis lub – w przypadku dzieci – ośrodek pedagogiki leczniczej ▶[32] Heilpädagogische Früherziehung.

Małżeństwo i sprowadzenie członków rodziny

▶ [33]

▶ www.migrationsamt.tg.ch

Zarejestrowane związki partnerskie

▶ [33], [34]

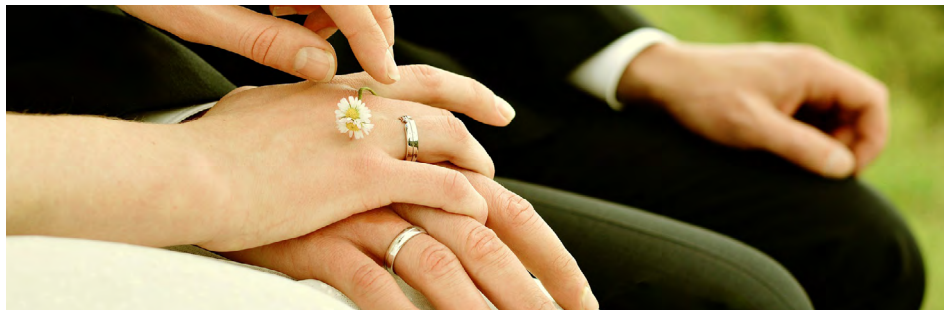
▶ www.zivilstandsamt.tg.ch

▶ www.binational.ch

Aby zawrzeć w Szwajcarii związek małżeński, trzeba mieć co najmniej 18 lat. Uznawane są wyłącznie związki małżeńskie zawarte w urzędzie stanu cywilnego. Informacje dotyczące wymogów, które należy spełnić, oraz wymaganych dokumentów można uzyskać w ▶[33] urzędzie ds. rejestru handlowego i stanu cywilnego lub w urzędzie stanu cywilnego we własnym okręgu.

Jeśli planują Państwo sprowadzenie swojej przyszej małżonki bądź przyszełego małżonka lub członka rodziny, należy wcześniej złożyć w swoim urzędzie meldunkowym wniosek o sprowadzenie członka rodziny. Za wydanie pozwolenia na pobyt odpowiada ▶[1] urząd migracyjny. Na stronie urzędu migracyjnego są dostępne formularze wniosków oraz wykazy dokumentów, które należy dostarczyć.

Pary jedнопłciowe mogą wystąpić o uznanie swojego związku, rejestrując swój związek partnerski. Wszelkie niezbędne informacje można uzyskać w urzędzie stanu cywilnego w okręgu, w którym mieszkają oboje partnerów/partnerek lub jeden/jedna z partnerów/partnerek.

Przymusowe małżeństwo

► [19], [35]

Planowanie rodziny i informacje dotyczące życia seksualnego

► [19], [25]

Nikt nie ma prawa, aby zmuszać kobietę lub mężczyznę do małżeństwa wbrew woli. Przymusowe małżeństwo nosi znamiona przestępstwa. Jest poważną ingerencją w wolność osobistą. Narusza podstawowe prawa człowieka, które są chronione na mocy konstytucji federalnej i konstytucji kantonu Turgowia.

I W razie pytań dotyczących planowania rodziny, ciąży (np. badań prenatalnych) lub życia seksualnego mogą Państwo zwrócić się do ►[19] centrum doradztwa ds. planowania rodziny, ciąży i seksualności, które działa w ramach fundacji Benefo-Stiftung. Pytania dotyczące zdrowia seksualnego można kierować również do lekarza rodzinnego lub organizacji ►[25] Perspektive Thurgau.

We wspomnianych ośrodkach mogą Państwo porozmawiać o takich zagadnieniach jak antykoncepcja, seksualność, orientacja seksualna, ciąża, aborcja, choroby przenoszone drogą płciową, wykorzystywanie seksualne, życie emocjonalne i relacje. Doradztwo to jest świadczone bezpłatnie niezależnie od tego, czy osoba szukająca pomocy posiada ubezpieczenie zdrowotne czy nie, i ma ściśle poufny charakter.

Wskaźnik śmiertelności wśród niemowląt jest w Szwajcarii bardzo niski. Przyczyniają się do tego darmowe badania prenatalne od 13. tygodnia ciąży i w pozostałym okresie ciąży, kursy przygotowujące do porodu oraz doradztwo laktacyjne. Komplikacje występujące do końca 12. tygodnia ciąży są uważane za chorobę i podlegają obowiązkowi udziału w kosztach (udział własny i franszyza). Doradztwo rodzicielskie oraz doradztwo w sprawie niemowląt, świadczone przez organizacje ►[25] Perspektive i conex familia, jest oferowane nieodpłatnie.

-
- www.sozialnetz.tg.ch
 - www.conexfamilia.ch
 - www.guter-start-ins-kinderleben.tg.ch

Ciąża i poród

- ▶ [19]
- ▶ www.tageo.ch
- ▶ www.femmestische.ch
- ▶ www.sozialnetz.tg.ch

Urlop i zasiłek macierzyński

- ▶ www.bsv.admin.ch
- ▶ [15]

-
- ▶ www.perspektive-tg.ch/muetter-und-vaeter-beratung

Każde narodziny należy zgłosić do urzędu stanu cywilnego w swoim okręgu. Jeśli dziecko przychodzi na świat w szpitalu, za zgłoszenie narodzin odpowiada szpital. W przypadku porodu w domu za zgłoszenie odpowiadają rodzice. Wniosek o wydanie pozwolenia na pobyt zostaje przekazany do urzędu migracyjnego przez urząd meldunkowy w miejscu zamieszkania bez Państwa udziału.

Noworodek zostaje automatycznie objęty 3-miesięcznym ubezpieczeniem zdrowotnym od momentu urodzenia. Później rodzice muszą zawrzeć ubezpieczenie zdrowotne w imieniu dziecka.

Po urodzeniu dziecka pracujące kobiety mają prawo do płatnego urlopu macierzyńskiego w wymiarze co najmniej 14 tygodni. W tym czasie otrzymują do 80% swojego wynagrodzenia. Aby otrzymywać zasiłek macierzyński, należy przez dziewięć miesięcy przed porodem opłacać składki na ubezpieczenie społeczne i pracować przez co najmniej pięć miesięcy. Uwzględniane są również okresy ubezpieczenia w państwie UE lub EFTA. Od 1 stycznia 2021 r. pracujący ojcowie mają prawo do 2-tygodniowego urlopu ojcow-

skiego. Szczegółowe informacje można uzyskać w ►[15] urzędzie funduszu kompensacyjnego kantonu Turgowia

Zasiłki rodzinne

► [15]

Jeśli mają Państwo dzieci, które mieszkają w Turgowii, przysługuje Państwu prawo do dodatku na dziecko. Dla dzieci do ukończenia 16. roku życia dodatek ten wynosi 200 franków miesięcznie na dziecko. Później w miejsce dodatku na dziecko można pobierać comiesięczny dodatek na potrzeby związane z nauką dziecka (Ausbildungszulage) aż do zakończenia edukacji dziecka, jednak najpóźniej do ukończenia przez nie 25. roku życia. W niektórych okolicznościach dodatek ten jest wypłacany już po ukończeniu przez dziecko 15. roku życia. Co do zasady pracodawca wypłaca zasiłki rodzinne razem z wynagrodzeniem. W niektórych sytuacjach opisane zasiłki rodzinne mogą pobierać również rodzice, którzy nie są czynni zawodowo.

Informacje na ten temat można uzyskać w ►[15] urzędzie funduszu kompensacyjnego kantonu Turgowia.

Prawa dzieci i młodzieży

► [19], [35]

► www.tschau.ch

Również dzieci i młodzież mają prawa podstawowe – tak samo jak dorośli. W szczególności przysługuje im prawo do ochrony przed maltretowaniem, przemocą, wykorzystywaniem seksualnym i wyciskiem przez pracę, jak również prawo do edukacji oraz odpowiedniego standardu życia (mieszkanie, odzież, żywienie). Rodzicom nie wolno bić dzieci i młodzieży; dzieciom i młodzieży również nie wolno bić innych. Dzieci i młodzież mają prawo do integralności fizycznej oraz prawo do ochrony przed obrażeniami fizycznymi.

Obrzezania żeńskich narządów płciowych są zabronione i surowo karane, nawet jeśli są wykonywane w warunkach rodzinnych albo podczas pobytu za granicą.

Problemy par i rodzin

- ▶ www.paarberatungen-tg.ch

Przemoc domowa

- ▶ [19], [35–37]

Osoby, które mają problemy z dziećmi lub w związkach, mogą skorzystać z pomocy oferowanej przez placówki doradztwa dla par i rodzin. W przypadku separacji lub rozwoju rodzic, który nie opiekuje się dzieckiem lub dziećmi, musi płacić comiesięczne alimenty na dzieci, a czasami nawet na drugiego rodzica. Informacje dotyczące pomocy w dochodzeniu alimentów:

- ▶ www.sozialamt.tg.ch > Sozialhilfe > Alimentenhilfe

Przemoc domowa występuje wtedy, gdy osoby pozostające w istniejącym lub rozwiązanym związku małżeńskim, partnerskim lub rodzinnym dopuszczają się przemocy fizycznej (bicie), psychicznej (groźby), seksualnej (zmuszanie do czynności seksualnych, gwałt) lub ekonomicznej (ukrywanie środków pieniężnych) bądź są zagrożone wspomnianymi formami przemocy. Takie zachowanie podlega sankcjom karnym, nawet jeśli ofiara nie złoży doniesienia. Sprawca musi liczyć się z surową karą.

Zgodnie z ustawą o pomocy ofiarom każda ofiara może skorzystać z bezpłatnego doradztwa lub z pomocy oferowanej przez placówki pomocy ofiarom. Personel takich placówek gwarantuje najwyższą poufność.

- ▶ [19] Fundacja Benefo-Stiftung, ośrodek pomocy ofiarom w Turgowii
- ▶ [35] Ośrodek Doradztwa Kobiętom Dotkniętym Przemocą w Turgowii
- ▶ [36] Wydział ds. Przemocy Domowej, policja w kantonie Turgowia
- ▶ Policja – telefon do zgłaszania sytuacji awaryjnych i uzyskania pomocy na miejscu: 117

Dla osób, które dopuszczają się przemocy lub mają skłonności do przemocy, również są dostępne oferty doradztwa. Personel takich placówek gwarantuje najwyższą poufność.

- ▶ [37] Konflikt.Gewalt – doradztwo dla kobiet, mężczyzn i młodzieży dotkniętych przemocą
- ▶ Całodobowy telefon zaufania dla osób dopuszczających się przemocy: 078 778 77 80

Szkoła podstawowa

► www.dek.tg.ch

Dzieci, które z początkiem roku szkolnego skończyły cztery lata, mają obowiązek uczęszczania do szkoły podstawowej (Volksschule). Obowiązek szkolny (łącznie z uczęszczaniem do przedszkola) trwa jedenaście lat i dotyczy również dzieci i młodzieży, które nie mają uregulowanego statusu pobytu. Uczęszczanie do szkoły podstawowej jest nieodpłatne. W kantonie Turgowia organem odpowiedzialnym za szkolnictwo jest Departament ds. Edukacji i Kultury (DEK).

Broszura: „Możliwości edukacyjne w kantonie Turgowia”

► www.dek.tg.ch > Publikationen und Downloads > Bildung

Broszura „Możliwości edukacyjne w kantonie Turgowia” objaśnia system szkolnictwa w Turgowii – od rozpoczęcia edukacji szkolnej po trzeci poziom edukacji – i jest dostępna w różnych językach. Zawiera ona ważne informacje dotyczące szkoły podstawowej, systemu kształcenia zawodowego i szkół ponadpodstawowych. Oprócz tego w broszurze podane są adresy placówek doradztwa oraz punktów informacyjnych.

Odpowiedzialność rodziców

► www.tageo.ch

Jako rodzice są Państwo odpowiedzialni za wychowanie i wykształcenie swoich dzieci. Już od narodzin należy zapewnić dziecku bezpieczne i stymulujące środowisko! Ruch, kontakty społeczne z rówieśnikami i dziećmi, które mówią w lokalnym języku krajowym, są bardzo ważne dla rozwoju dzieci. Edukacja rodziców pomaga w realizacji tego wymagającego zadania wychowawczego. Jako rodzice również mogą Państwo wnieść istotny wkład w dobry rozwój edukacyjny swojego dziecka: warto zadbać o dobrą współpracę ze szkołą i dołożyć wszelkich starań, aby dziecko przychodziło do szkoły wypoczęte i najedzone oraz nie spóźniało się na zajęcia. Mają Państwo również obowiązek uczestniczenia w wywiadówkach i innych rozmowach szkolnych.

Opieka nad dziećmi jako uzupełnienie opieki rodzicielskiej i szkolnej

▶ www.sozialnetz.tg.ch

Dzieci pochodzenia obcojęzycznego

▶ [12], [40], [2–8]

Rozmawiaj ze mną i słuchaj mnie

▶ Broszura w różnych językach dostępna pod adresem www.migesplus.ch

65 krótkich filmów dotyczących codziennej nauki na wczesnym etapie:

▶ www.kinder-4.ch

Kursy w rodzimym języku i rodzimej kulturze:

▶ www.hsk-tg.ch

W Turgowii dostępne są różne oferty opieki nad dziećmi, których rodzice nie mogą się nimi zająć, na przykład ze względu na pracę zawodową. Oferty opieki są uzależnione od wieku dziecka i potrzeb opiekuńczych (opieka rano, po południu, po szkole). Poszczególne oferty wspomagają również w sposób ukierunkowany kompetencje społeczne, językowe i motoryczne. Informacje o ofertach dostępnych w Państwa regionie można uzyskać w gminie.

W kontekście uczęszczania do szkoły ważne jest, aby Państwa dziecko rozumiało język niemiecki i potrafiło porozumiewać się po niemiecku. Dobra znajomość języka niemieckiego stanowi podstawowy warunek dobrego startu w szkole. Dobrym pomysłem jest nauka języka niemieckiego, zanim jeszcze dziecko zacznie uczęszczać do szkoły – w tym celu dziecko może bawić się z innymi dziećmi, chodzić do placówki dziennej opieki (KITA) lub korzystać z opieki w warunkach rodzinnych (Tagesfamilie).

Również rodzimy język odgrywa ważną rolę w nauce języka niemieckiego: warto już od narodzin zadbać o różnorodną stymulację językową dziecka. W tym celu dobrze jest dużo rozmawiać z dzieckiem i słuchać go, opowiadać mu historie i rymowanki, a także śpiewać piosenki! Oprócz tego dziecko może uczęszczać na kursy prowadzone w rodzimym języku i rodzimej kulturze (HSK), które są oferowane przez konsulaty Państwa kraju lub członków Państwa społeczności. Na takich kursach dziecko poszerza kompetencje w zakresie języka ojczystego i poznaje swoją rodzimą kulturę. W ▶[12] Bibliotece Kultur (BdK) można wypożyczać książki dziecięce i młodzieżowe w różnych językach.

W wyborze odpowiedniej oferty pomogą Państwu placówki gminne oraz ▶[2–8] oraz centra kompetencji integracyjnych w Państwa okręgu.

**Przedszkole
(od ukończenia 4.
roku życia)**

► [38]

Przedszkole stanowi pierwszy etap kształcenia i trwa dwa lata. Dzieci nabywają tam w formie zabawy umiejętności niezbędne do uczęszczania do szkoły podstawowej. Jednocześnie rozwijają kompetencje społeczne. W przedszkolu dziecko uczy się nawiązywać kontakty i wyrażać swoje myśli w lokalnym języku.

**Szkoła podstawowa
(od 6. roku życia)**

► [38]

Szkoła podstawowa trwa sześć lat. Dzieci zdobywają tam podstawową wiedzę oraz rozwijają indywidualne zdolności intelektualne, muzyczne i fizyczne, a także uczą się niezależnego i odpowiedzialnego funkcjonowania w społeczeństwie. W szkole podstawowej uczniowie rozwijają również kompetencje, które pomogą im w samodzielnej nauce i samodzielnym funkcjonowaniu.

**Szkoła średnia
(od 12. roku życia)**

► [38]

Szkoła średnia (Sekundarschule) trwa trzy lata. Na tym etapie kształcenia pogłębiane i rozszerzane są podstawy edukacyjne nabyte w szkole podstawowej. Młodzi ludzie zdobywają tam solidną podstawę do dalszego rozwoju zawodowego lub szkolnego. Zajęcia są oferowane na różnych poziomach.

Doradztwo zawodowe i edukacyjne

- ▶ www.abb.tg.ch
- ▶ [39]

Wsparcie ubiegania się o pracę BIZplus

- ▶ www.bizplus.tg.ch

Oferty pomostowe

- ▶ www.abb.tg.ch
> Brückenangebote
- ▶ www.abb.tg.ch > BIZ

-
- ▶ www.berufsberatung.ch
> Informationen in anderen Sprachen

W szkole średniej (Sekundarschule I) młodzież realizuje swoje cele edukacyjne i zawodowe odpowiednio do określonych warunków i możliwości. Doradztwo zawodowe i edukacyjne pomagają im w tym procesie. W razie potrzeby można skorzystać również z profesjonalnego wsparcia.

Centrum informacji zawodowej (Berufsinformationszentrum BIZplus) oferuje we Frauenfeld i Kreuzlingen raz w tygodniu bezpłatne doradztwo dla wszystkich mieszkańców Turgowii. Specjaliści BIZplus pomagają w przygotowaniu dokumentów rekrutacyjnych oraz doradzają w poszukiwaniu pracy, dalszym kształceniu i doksztalcaniu oraz możliwościach kariery zawodowej.

W ciągu roku młodzież po szkole średniej (Sekundarstufe I), która nie jest jeszcze gotowa do dalszej edukacji, może korzystać z oferty pomostowej dostępnej w kantonie Turgowia. Oferta ta obejmuje również ukierunkowane wsparcie procesu wyboru zawodu. Młode osoby mają możliwość uzupełnienia i pogłębienia swojej podstawowej wiedzy szkolnej oraz zebrania praktycznego doświadczenia w pracy w zakładzie. Oferta kantonalna obejmuje zarówno zajęcia pomostowe ukierunkowane na naukę szkolną (typ A), jak i zajęcia praktyczne (typ P).

Kursy integracyjne

- ▶ www.abb.tg.ch
 - > Integrationskurse
- ▶ www.abb.tg.ch > BIZ

Oferta edukacji uzupełniającej

- ▶ www.abb.tg.ch
 - > Niederschwelliges Ausbildungsangebot
- ▶ www.abb.tg.ch > BIZ
- ▶ www.abb.tg.ch
 - > Niederschwellige Integrationsausbildung

Głównym celem oferowanych w kantonie kursów integracyjnych jest nauka języka niemieckiego oraz ogólne kształcenie. Kursy integracyjne są skierowane do młodzieży i dorosłych w wieku od 12 do 34 lat. Są dobrym przygotowaniem do szkoły średniej, podstawowego kształcenia zawodowego (EBA lub EFZ) lub szkoły ponadpodstawowej. W ofercie znajdują się cztery różne, lecz dopasowane do siebie kursy. Poziom znajomości języka niemieckiego decyduje o wyborze kursu, a także o przejściu do kolejnego kursu integracyjnego.

Zmotywowana młodzież, która nie ma niezbędnych umiejętności pozwalających na rozpoczęcie podstawowego kształcenia zawodowego (EBA/EFZ), po zakończeniu obowiązku szkolnego może skorzystać z oferty edukacji uzupełniającej. Takie kształcenie trwa dwa lata i obejmuje zarówno praktykę zawodową, jak i zajęcia w szkole zawodowej. Pomiedzy uczniem i zakładem prowadzącym naukę zawodu zostaje zawarta umowa o naukę zawodu (Ausbildungsvertrag), która reguluje między innymi wynagrodzenie za wykonywanie pracy w ramach praktyk.

Migranci powyżej 18. roku życia mogą skorzystać z oferty uzupełniających kursów integracyjnych.

Z końcem obowiązku szkolnego młodzież ma do wyboru podstawowe kształcenie zawodowe lub szkołę ponadpodstwową.

Podstawowe kształcenie zawodowe (od 15. roku życia)

- ▶ [39]
- ▶ www.berufsberatung.ch
 > Lehrstellensuche

Prawie trzy czwarte młodzieży kończy podstawowe kształcenie zawodowe (naukę zawodu). W trakcie takiego kształcenia młodzież uczy się umiejętności zawodowych w zakładzie szkolącym i oprócz tego jeden lub dwa dni w tygodniu uczęszcza do szkoły zawodowej. Na czas kształcenia w zakładzie młodzi ludzie muszą zawrzeć umowę o praktykę (Lehrvertrag), a także otrzymują wynagrodzenie za pracę. Podstawowe kształcenie zawodowe trwa od dwóch do czterech lat i kończy się szwajcarskim atestem zawodowym (EBA) lub szwajcarskim poświadczeniem umiejętności (EFZ). Certyfikaty te są uznawane w całej Szwajcarii.

Świadectwo dojrzałości

- ▶ [39]

Świadectwo dojrzałości (BM) stanowi uzupełnienie podstawowego kształcenia zawodowego (EFZ) o poszerzoną edukację ogólną. Można je uzyskać w ramach nauki zawodu (BM1) lub na zakończenie podstawowego kształcenia zawodowego EFZ (BM2). Świadectwo dojrzałości otwiera drogę do studiowania w wyższej szkole zawodowej i tym samym przygotowuje do wykonywania wymagających zadań gospodarczych i społecznych.

Zdana matura umożliwia również podjęcie studiów na uniwersytecie lub na politechnice federalnej (ETH). Jednoroczny kurs paralelny (Passerellenkurs), organizowany w szkole maturalnej dla dorosłych (Thurgauisch-Schaffhauserische Maturitätsschule), świetnie przygotowuje do tego egzaminu.

Liceum (od 15. roku życia)

- ▶ [41]

Po zakończeniu obowiązku szkolnego uczniowie mogą wybrać szkołę zawodową (szkołę informatyczną) lub gimnazjum. W zależności od typu te szkoły działające w pełnym wymiarze godzin oferują albo bezpośredni dostęp do możliwości zawodowych, albo dostęp do wyższych szkół zawo-

- ▶ www.amh.tg.ch
> Mittelschulen

dowych, uniwersyteckich szkół wyższych, politechnik federalnych (ETH) lub pedagogicznych szkół wyższych.

Typ szkoły	Czas trwania	Dyplom
Szkoła średnia zawodowa	3 lata	Dokument potwierdzający ukończenie szkoły średniej zawodowej
	4 lata	Matura zawodowa (Fachmaturität)
Szkoła średnia informatyczna	4 lata	Informatyk EFZ z maturą zawodową
Gimnazjum	4 lata	Matura gimnazjalna

Szkoła maturalna dla dorosłych

- ▶ [43]

Czynni zawodowo dorośli, którzy spełniają konieczne warunki, mogą uczęszczać do szkoły maturalnej dla dorosłych (Thurgauisch-Schaffhauserische Maturitätsschule), która przygotowuje do egzaminu dojrzałości. Maturzyści o dobrych kwalifikacjach zawodowych mogą skorzystać z kursu paralelnego (Passerellenkurs). Ten jednoroczny kurs przygotowuje do uznanego w Szwajcarii egzaminu uzupełniającego, który uprawnia do studiowania we wszystkich uniwersyteckich szkołach wyższych w Szwajcarii.

Wyższe kształcenie zawodowe

- ▶ www.sbfli.admin.ch
- ▶ www.abb.tg.ch
> Bildungszentren

Szkoły wyższe

- ▶ [41]
- ▶ www.abb.tg.ch > Berufs- und Studienberatung

- ▶ www.ecus-edu.ch

Podczas wyższego kształcenia zawodowego zdobywa się kwalifikacje, które są niezbędne do wykonywania wymagającej i odpowiedzialnej pracy zawodowej. Takie kształcenie – po uzyskaniu szwajcarskiego poświadczenia umiejętności (EFZ) lub równoważnego dokumentu potwierdzającego ukończenie szkoły średniej (Sekundarstufe II) – otwiera drogę do dalszej specjalizacji, umożliwia pogłębienie kompetencji zawodowych, a także przekazuje wiedzę z zakresu przedsiębiorczości. Wyższe kształcenie zawodowe obejmuje egzaminy państwowe (egzamin zawodowy (BP) i egzamin specjalizujący (HFP)) oraz ścieżki kształcenia w wyższych szkołach zawodowych (HF).

W Szwajcarii funkcjonują różne rodzaje szkół wyższych: uniwersyteckie szkoły wyższe, wyższe szkoły zawodowe i pedagogiczne szkoły wyższe. Szwajcarski system oświaty charakteryzuje się dużą otwartością: istnieją również liczne możliwości podjęcia studiów wyższych. Młodzież, która zdała maturę zawodową lub specjalistyczną, może kontynuować edukację w wyższej szkole zawodowej. Zdany egzamin paralelny (Passerellenprüfung) umożliwia również osobom z maturą zawodową lub specjalistyczną podjęcie studiów na uniwersytecie albo na politechnice federalnej (ETH).

Młodzież, która ukończyła gimnazjum z maturą uznawaną w Szwajcarii, może wybrać naukę na uniwersytecie, politechnice federalnej (ETH), w wyższej szkole pedagogicznej lub – po rocznych praktykach – w wyższej szkole zawodowej.

Osoby, które przybyły z zagranicy, nie są automatycznie dopuszczane do dalszej edukacji, nawet jeśli w swoim kraju pochodzenia są uprawnione do uczęszczania do szkoły wyższej. Takie osoby mogą zdać egzamin uzupełniający, który uprawnia do studiowania w szkole wyższej w Szwajcarii.

Stypendia

- ▶ www.stipendien.tg.ch
- ▶ [42]

Uznawanie zagranicznych dyplomów i osiągnięć edukacyjnych

- ▶ www.sbf.admin.ch
- ▶ [44]
- ▶ www.heks.ch/mosaiq-ostschweiz

Kursy dokształcające dla dorosłych

- ▶ www.abb.tg.ch
> Bildungszentren
- ▶ www.weiterbildung.ch
- ▶ www.ausbildung-weiterbildung.ch

Studenci, którzy spełniają określone warunki, mogą liczyć na stypendia lub pożyczki na potrzeby edukacyjne. Wszelkich informacji na ten temat udziela ▶[42] Wydział Stypendialny Urzędu ds. Szkół Średnich i Wyższych.

W przypadku kwalifikacji zawodowych za uznawanie dyplomów uzyskanych za granicą odpowiada Sekretariat Stanu ds. Kształcenia, Badań i Innowacji (SBFI). Decyzję o dopuszczeniu do studiowania w szkole wyższej podejmuje dana szkoła wyższa.

Jeśli mają Państwo ponad 5-letnie doświadczenie zawodowe, mogą Państwo – pod warunkiem spełnienia określonych wymogów – wnioskować o uznanie swojego doświadczenia i uzyskać uznawane w Szwajcarii świadectwo kwalifikacji zawodowych. Informacji na ten temat chętnie udzieli Państwu ▶[44] Wydział ds. Świadectw Kwalifikacji Zawodowych dla Dorosłych (BAE).

Organizacja HEKS MosaiQ Ostschweiz oferuje natomiast doradztwo i wsparcie dla dobrze wykształconych migrantów (na przykład w zakresie uznawania dyplomów, nadrobiania edukacji).

W Szwajcarii wiele osób dorosłych uczęszcza na kursy dokształcające, aby poszerzyć swoją wiedzę zawodową, a także zdobyć nową wiedzę. Kursy te są częściowo finansowane przez pracodawcę. Osoba, która dokształca się w całym okresie kariery zawodowej, ma lepsze perspektywy znalezienia satysfakcjonującej pracy i długotrwałego funkcjonowania w życiu zawodowym. Więcej informacji mogą Państwo uzyskać w swoim zakładzie pracy lub w jednym z centrów edukacyjnych w Turgowii.

Ochrona krajobrazu

Jako ważny producent żywności Turgowia wnosi znaczący wkład w bezpieczeństwo żywnościowe Szwajcarii. Lokalne rolnictwo, w którym zatrudnionych jest około 8000 osób, stanowi istotny sektor gospodarki Turgowii. Różnorodny i cenny pod względem ekologicznym krajobraz musi być wspierany i chroniony. Nasza natura, a także nasze lasy i zbiorniki wodne muszą być starannie wykorzystywane, a nakazy i zakazy bezwzględnie przestrzegane. Nie wolno na przykład chodzić po polach uprawnych, niszczyć drzew, straszyć zwierząt ani zaśmiecać przyrody.

Poszanowanie przestrzeni publicznej

Każda gmina ma regulaminy, w których informuje o zasadach zachowania w przestrzeni publicznej. Można w nich przeczytać, że odpady należy wyrzucać do śmietników, że nie wolno niepotrzebnie hałasować albo jakie działania należy podjąć, aby nie przeszkadzać zwierzętom domowym. Kopię regulaminu można uzyskać w urzędzie meldunkowym.

Zbieranie odpadów

W Szwajcarii do celów recyklingu zbieranych jest między innymi 95% szkła (350 000 ton rocznie), 90% aluminium (13 000 ton), 80% butelek PET (40 000 ton) i 80% papieru (1,2 mln ton).

Recykling odpadów

W gospodarstwach domowych odpady muszą być dokładnie segregowane; rozdziela się odpady do spalania, surowce wtórne do recyklingu oraz odpady specjalne (produkty trujące). We wszystkich gminach działają punkty gromadzenia odpadów, np. na dziedzińcach zakładowych, regionalne punkty zbiórki odpadów (RAZ) lub prywatne firmy świadczące usługi utylizacji, którym można przekazać poddane segregacji odpady: szkło, papier i tekturę, butelki PET, zmieszane tworzywa sztuczne, metal (puszki aluminiowe i blaszane), odpady zielone, sprzęt elektryczny, odpady specjalne (baterie, oleje i produkty trujące). Poszczególne odpady (np. sprzęt elektryczny, baterie i butelki PET) można

również oddać w miejscach sprzedaży. W ten sposób ponownie przetwarzana jest prawie połowa zebranych odpadów.

Odpady nienadające się do recyklingu

► [45]

Odpady nienadające się do recyklingu są zbierane i spalane w specjalnej spalarni zgodnie z wysokimi standardami ochrony środowiska. Podczas spalania takich odpadów generowane są ciepło i energia elektryczna, które nadają się do wykorzystania. Surowo zabronione jest wyrzucanie lub składowanie śmieci w miejscach publicznych, a także spalanie odpadów we własnych piecach albo na wolnej przestrzeni. Nie wolno również utylizować odpadów ciekłych i stałych w toaletach.

Harmonogram zbiórki odpadów jest dostępny na stronach internetowych KVA Thurgau i ZAB oraz wskazuje dni zbiórki odpadów w każdej gminie. Znajdą tam Państwo również informacje o tym, gdzie można pobrać worki na śmieci i kiedy można je przywieźć do punktów zbiórki odpadów. Odpady nienadające się do recyklingu muszą być koniecznie zbierane w oficjalnych, odpłatnych workach KVA Thurgau lub ZAB, ponieważ w kantonie Turgowia utylizacja odpadów z gospodarstw domowych jest płatna. Utylizacja odpadów gabarytowych wymaga wcześniejszego pobrania specjalnych znaczków stemplowych.

Doradztwo w sprawie odpadów, wielojęzyczny harmonogram odbioru śmieci, terminy odbioru odpadów specjalnych

- www.kvatg.ch
- www.zab.ch

Kultura

- ▶ [46]
- ▶ www.museen.tg.ch
- ▶ www.thurgaukultur.ch

Kanton Turgowia wyróżnia się bogatym, rozproszonym krajobrazem kulturowym. W Turgowii można znaleźć liczne ślady kulturowe: grody, zamki i ruiny, a także klasztory, kościoły i kaplice oraz stare wyroby rzemieślnicze i przemysłowe. W lokalnych muzeach z kulturowo-historycznymi zbiorami można znaleźć wszelkiego rodzaju świadków dawnych czasów.

W Turgowii kwitnie również sztuka współczesna, na przykład na wystawach artystycznych i w muzeach w Kreuzlingen, Arbon, Frauenfeld czy Kartausedttingen.

Lokalna scena muzyczna również prężnie działa. W centrach kultury – takich jak Dreispitz, Trösch, Bodensee-Arena Kreuzlingen, Pentorama w Amriswil lub klasztor w Fischingen – organizowane są liczne koncerty: od muzyki klasycznej po musicale. Miłośnicy jazzu zawsze czekają na Międzynarodowy Festiwal Jazzowy „Generations”, który odbywa się w Frauenfeld. Odbywa się tam również Openair Frauenfeld – największy festiwal hip-hopowy w Europie.

Także wielbiciele teatru mają bogaty wybór: „Theaterhaus Thurgau” w Weinfelden, „Theater an der Grenze” w Kreuzlingen, „Theaterwerkstatt Gleis 5”

w Frauenfeld, a także liczne sceny plenerowe.

Sport

- ▶ [47]
- ▶ www.vtstg.ch

Wędrówki, jazda rowerem, jazda na deskorolce

- ▶ [48]
- ▶ www.thurgauer-wanderwege.ch
- ▶ www.thurgau-bodensee.ch

W Turgowii działa prawie 860 klubów sportowych. Oferta aktywności sportowych jest bardzo bogata: obejmuje zajęcia dla dzieci, młodzieży, dorosłych i osób starszych. Więcej informacji można uzyskać w regionalnym biurze turystycznym, w swojej gminie lub pod obok wymienionymi adresami.

Wędrówki są najpopularniejszym rodzajem aktywności fizycznej w Szwajcarii. Zapewniają znakomity wypoczynek zarówno starszym, jak i młodszym, a także umożliwiają poznawanie różnych regionów. W Turgowii istnieje 1000 kilometrów oznaczonych szlaków turystycznych, na których dopuszczony jest wyłącznie ruch pieszy.

Oprócz tego w Turgowii jest łącznie 900 kilometrów oznaczonych ścieżek i tras rowerowych, które umożliwiają bezpieczne poznawanie pięknej okolicy na rowerze – polecamy na przykład wycieczkę rowerową wzdłuż brzegu Jeziora Bodeńskiego. Również rolkarze mają w Turgowii świetne warunki do uprawiania swojej ulubionej dyscypliny sportowej. W Thurgau Tourismus można uzyskać informacje o licznych możliwościach sportowych.

Stowarzyszenia

- ▶ www.thurgaukultur.ch
- ▶ www.vtstg.ch
- ▶ www.tarjv.ch

Trzy czwarte ludności szwajcarskiej powyżej 15. roku życia należy do stowarzyszeń lub organizacji społecznych. W stowarzyszeniach działają osoby, które z własnej woli chcą wspólnie

- ▶ sdbać o wspólne interesy: sportowe, kulturowe, rekreacyjne itd.
- ▶ zrealizować konkretne cele: rodzice uczniów, migranci, osoby starsze itd.
- ▶ angażować się w życie społeczne i gospodarcze: związki zawodowe, stowarzyszenia branżowe, grupy interesów itd.

Szwajcaria jest krajem stowarzyszeń i związków. W całym kraju są ich dziesiątki tysięcy – w samej Turgowii działa kilka tysięcy różnych stowarzyszeń i związków. Stowarzyszenia odgrywają w codziennym życiu kantonu centralną rolę. Istnieją na przykład związki sportowe, organizacje kulturalne lub stowarzyszenia migrantów, które działają w bardzo różnych obszarach.

Członkostwo w organizacji wspomaga integrację w życiu lokalnej społeczności oraz nawiązywanie kontaktów z innymi mieszkańcami Turgowii. Do stowarzyszeń i związków może dołączyć każda zainteresowana osoba. Więcej informacji na temat lokalnych stowarzyszeń i organizacji znajdują Państwo na stronie internetowej swojej gminy.

Zaangażowanie społeczne

- ▶ [18], [30], [49–51]
- ▶ www.benevol-jobs.ch
- ▶ www.netzwerk-asyl-tg.ch
- ▶ www.migrationsamt.tg.ch/integration

Zaangażowanie społeczne wspomaga poszerzanie kontaktów społecznych i w bezpośredni sposób współkształtuje indywidualne otoczenie. Mogą Państwo dołączyć do organizacji albo wziąć udział w pojedynczym projekcie.

Działalność wolontariacką w Turgowii koordynuje ▶[49] Benevol. Więcej informacji uzyskają Państwo w ▶[30] Szwajcarskim Czerwonym Krzyżu, organizacji ▶[18] Caritas lub w ▶[50] HEKS. Jeśli chcieliby Państwo zaangażować się na rzecz uchodźców, prosimy skontaktować się z grupami pomocowymi działającymi w ramach sieci Asyl Thurgau.

Przegląd ofert w zakresie integracji społecznej w obszarze migracji/azylu jest dostępny na stronie internetowej ►[2] Wydziału ds. Integracji kantonu Turgowia.

Religia

Konstytucja szwajcarska i konstytucja kantonu Turgowia gwarantują wolność wyznania i wolność sumienia. Każda osoba może samodzielnie zdecydować, czy jest osobą wierzącą i jaką religię chce praktykować. Wolność religijna jest zatem prawem osobistym, z którego każda osoba może korzystać zgodnie z własnymi przekonaniem. Organy uznają ważną rolę kościołów i społeczności religijnych w społeczeństwie. Trzecią pod względem wielkości wspólnotą religijną w kantonie Turgowia stanowi islam, za katolicyzmem i protestantyzmem. Oprócz tego istnieje wiele innych ugrupowań wyznaniowych. Wszystkie te wspólnoty realizują wolę władz kantonalnych, aby pielęgnować dialog między religiami i stać na straży zgody wyznaniowej.

- Kościoły katolickie w Turgowii: www.kath-tg.ch
- Kościoły ewangelickie w Turgowii: www.evangel-tg.ch
- Stowarzyszenie islamskich gmin Szwajcarii Wschodniej: www.digo.ch
- Szwajcarski izraelski związek gmin: www.swissjews.ch

Demokracja bezpośrednia

Demokracja szwajcarska jest najbardziej uczestniczącą demokracją na świecie. Prawa polityczne, nazywane również prawami narodu (Volksrechte), są bardzo szerokie: prawo do głosowania, prawo wyborcze, prawo inicjatywy i prawo do referendum. Dzięki tym prawom ludność uprawniona do głosowania może zaproponować zmianę konstytucji (prawo inicjatywy) albo odrzucić ustawę wypracowaną przez parlament (prawo do referendum). Obywatele Szwajcarii są nazywani „suwerenem”.

Prawa polityczne są wykonywane na trzech poziomach państwowych: federalnym, kantonalnym i gminnym. Szwajcarzy biorą udział w różnych głosowaniach i wyborach kilka razy w roku; kantony i gminy przeprowadzają swoje wybory zwykle razem z wyborami federalnymi. Rada Federalna (Bundesrat), która tworzy rząd szwajcarski, jest wybierana przez parlament. Parlament jest wybierany przez naród i składa się z dwóch rad: Rady Narodowej (Nationalrat) i Rady Kantonów (Ständerat).

Organy polityczne

Wybrane organy często noszą nazwę rady (Rat). Ich funkcja polega na rozpatrywaniu, omawianiu i rozpowszechnianiu propozycji, które naród może przyjąć lub odrzucić.

Trzy poziomy polityczne

Mieszkańcy Turgowii są mniej więcej cztery razy w roku proszeni o wyrażenie swoich opinii na trzech poziomach politycznych:

- ▶ Poziom gminy (np. budowa sali teatralnej)
- ▶ Poziom kantonu (np. budowa drogi kantonalnej)
- ▶ Poziom federalny (np. zmiana ustawy federalnej o ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa)

Co cztery lata wybierani są przedstawiciele do parlamentów i organów rządowych na szczeblu gminnym, kantonalnym i federalnych, a także sędziowie do sądów okręgowych.

Poziom polityczny	Poziom parlamentarny	Poziom rządowy
Gminy Turgowii	Zgromadzenie gminne	Rada gminna
Kanton Turgowia	Wielka Rada (Großer Rat)	Rząd kantonu (Regierungsrat)
Konfederacja Szwajcarska	Rada Narodowa (Nationalrat) i Rada Kantonów (Ständerat)	Rada Federalna (Bundesrat)

Prawa polityczne cudzoziemców

► [33]

Osoby bez obywatelstwa szwajcarskiego nie mają w kantonie Turgowia i w gminach Turgowii ani czynnego, ani biernego prawa wyborczego. Niektóre gminy pozwalają cudzoziemcom na udział w zgromadzeniach gminnych, lecz jedynie z głosem doradzącym. Wyjątkiem są kościoły katolickie, w których cudzoziemcy mogą ubiegać się o prawo do głosowania. Także w społecznościach szkolnych cudzoziemcy mogą wnioskować o udział w zgromadzeniach z głosem doradzącym.

Inne formy uczestnictwa politycznego

► [51]

Oprócz praw politycznych istnieje szereg innych możliwości udziału w życiu publicznym i wspólnego kształtowania przyszłości wspólnoty. Można udzielać się na przykład w klubie dzielnicowym, stowarzyszeniu lokalnym, organizacji zawodowej, klubie sportowym, komisji doradczej lub partii politycznej.

Zarówno pełnoletni, jak i niepełnoletni cudzoziemcy mają prawo do składania petycji, tak samo jak obywatele Szwajcarii. Prawo to daje każdej osobie możliwość kierowania zapytań, propozycji, krytyki lub skarg do różnych organów. Umożliwia to wpływanie na decyzje podejmowane przez organy państwowe.

Przyznanie obywatelstwa

► [33]

W Turgowii każdego roku nadawane jest obywatelstwo 800–1000 osobom; w ten sposób osoby te otrzymują możliwość pełnego uczestnictwa w życiu politycznym: mają czynne i bierne prawo wyborcze na poziomie gminnym, kantonalnym i federalnym. 12% obywateli Szwajcarii powyżej 15. roku życia ma podwójne obywatelstwo. Nabycie szwajcarskiego prawa obywatelskiego jest osobistą decyzją i osobistym wyrażeniem woli. Konieczna jest jednak dobra integracja w środowisku gminnym, kantonalnym i federalnym. Warunkiem uzyskania obywatelstwa w Turgowii jest posiadanie certyfikatu znajomości języka niemieckiego na poziomie B2 (w mowie) i B1 (w piśmie). Lista podmiotów oferujących kursy języka niemieckiego i uznanych certyfikatów jest dostępna pod adresem:

► www.migrationsamt.tg.ch/integration

Państwa gmina chętnie udzieli wszelkich informacji o warunkach naturalizacji.

Poniżej wymienione instytucje chętnie przekażą Państwu szczegółowe informacje dotyczące aspektów, do których można znaleźć ▶ odniesienie w poszczególnych rozdziałach.

- ▶ [1] **Migrationsamt des Kantons Thurgau (Urząd Migracyjny kantonu Turgowia)**
Langfeldstrasse 53a
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 67 67
migrationsamt@tg.ch
www.migrationsamt.tg.ch
- ▶ [2] **Fachstelle Integration des Kantons Thurgau (Wydział ds. Integracji kantonu Turgowia)**
Bahnhofplatz 65
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 39 88
integration.mia@tg.ch
www.migrationsamt.tg.ch/integration
- ▶ [3] **Kompetenzzentrum Integration Bezirk Frauenfeld (Centrum Kompetencji Integracyjnych okręgu Frauenfeld)**
Kasernenplatz 4
8500 Frauenfeld
Tel. 052 724 56 60
agi@stadtfrauenfeld.ch
www.agi.frauenfeld.ch
- ▶ [4] **Kompetenzzentrum Integration Bezirk Kreuzlingen (Centrum Kompetencji Integracyjnych okręgu Kreuzlingen)**
Marktstrasse 4, 8280 Kreuzlingen
Tel. 071 677 62 34
zeljka.blank@kreuzlingen.ch
www.kreuzlingen.ch
- ▶ [5] **Kompetenzzentrum Integration Bezirk Weinfelden (Centrum Kompetencji Integracyjnych okręgu Weinfelden)**
Pestalozzistrasse 14,
8570 Weinfelden
Tel. 071 622 04 06,
andrea.keller@koibw.ch
www.koibw.ch
- ▶ [6] **Kompetenzzentrum Integration Oberthurgau (Centrum Kompetencji Integracyjnych, Turgowia Górna)**
Hauptstrasse 12
9320 Arbon
Tel. 071 454 77 56
franziska.schoeni@oberthurgau.ch
www.oberthurgau.ch
- ▶ [7] **Fachstelle Integration Romanshorn (Ośrodek Doradztwa Integracyjnego, Romanshorn)**
Konsumhof 3, Postfach 36
8590 Romanshorn
Tel. 058 346 83 31
marian.brenner@romanshorn.ch
www.romanshorn.ch
- ▶ [8] **Fachstelle Integration Amriswil (Ośrodek Doradztwa Integracyjnego, Amriswil)**
Arbonerstrasse 2
8580 Amriswil
Tel. 071 414 12 34
integrationsstelle@amriswil.ch
www.amriswil.ch
- ▶ [9] **Fachstelle Integration Arbon (Ośrodek Doradztwa Integracyjnego, Arbon)**
Wallhallastrasse 2
9320 Arbon
Tel. 071 447 61 63
lukas.feierabend@arbon.ch
www.arbon.ch
- ▶ [10] **Klubschule Migros (Szkoła Klubowa Migros)**
Bahnhofplatz 70–72, Passage
8500 Frauenfeld
Tel. 058 712 44 50
www.klubschule.ch
- ▶ [11] **ARGE Integration Ostschweiz (Ośrodek integracyjny)**
Rorschacherstrasse 1, Postfach 61
9004 St. Gallen
Tel. 0848 28 33 90
verdi@arge.ch
www.arge.ch
- ▶ [12] **Bibliothek der Kulturen (Biblioteka Kultur)**
Promenadenstrasse 12
8510 Frauenfeld
info@bibliothekderkulturen.ch
www.bibliothekderkulturen.ch

- ▶ [13] **Mieterinnen- und Mieterverband Ostschweiz (*Stowarzyszenie Najemców Szwajcarii Wschodniej*)**
 Webergasse 21
 9000 St. Gallen
 Tel. 071 222 50 29
 ostschweiz@mieterverband.ch
 www.mieterverband.ch/mv-os.html
- ▶ [14] **Strassenverkehrsamt des Kantons Thurgau (*Urząd Ruchu Drogowego kantonu Turgowia*)**
 Moosweg 7a
 8500 Frauenfeld
 Tel. 058 345 36 36,
 www.stva.tg.ch
- ▶ [15] **Sozialversicherungszentrum Thurgau (SVZTG) (*Centrum Ubezpieczeń Społecznych w Turgowii*)**
 St. Gallerstrasse 11
 8501 Frauenfeld
 Tel. 058 225 75 75
 info@svztg.ch
 www.svztg.ch
- ▶ [16] **Amt für Wirtschaft und Arbeit des Kantons Thurgau (*Urząd ds. Gospodarki i Pracy kantonu Turgowia*)**
 Promenadenstrasse 8
 8510 Frauenfeld
 awa@tg.ch
 www.awa.tg.ch
- ▶ [17] **Sozialamt des Kantons Thurgau (*Urząd ds. Opieki Społecznej kantonu Turgowia*)**
 Promenadenstrasse 16
 8510 Frauenfeld
 Tel. 058 345 68 20
 info.soa@tg.ch
 www.sozialamt.tg.ch
- ▶ [18] **Caritas Thurgau (*Organizacja Caritas w Turgowii*)**
 Franziskusweg 3
 8570 Weinfelden
 Tel. 071 626 11 81
 thurgau@caritas.ch
 www.caritas-thurgau.ch
- ▶ [19] **Benefo-Stiftung (*Benefo Fundacja*)**
 Zürcherstrasse 149
 8500 Frauenfeld
 Tel. 052 723 48 20
 benefo@benefo.ch
 www.benefo.ch
- ▶ [20] **Steuerverwaltung Thurgau (*Urząd Podatkowy kantonu Turgowia*)**
 Schlossmühlestrasse 15
 8510 Frauenfeld
 Tel. 058 345 30 30
 info.sv@tg.ch
 www.steuerverwaltung.tg.ch
- ▶ [21] **Thurgauer Gewerkschaftsbund (TGGB) (*Zrzeszenie Związków Zawodowych w Turgowii*)**
 Hohenzornstrasse 4
 8500 Frauenfeld
 Tel: 052 720 50 15
 info@tggb.ch, www.tggb.ch
- ▶ [22] **Eidgenössisches Büro für die Gleichstellung von Frau und Mann (EGB) (*Szwajcarskie Biuro ds. Równouprawienia Kobiet i Mężczyzn*)**
 Schwarztorstrasse 51
 3003 Bern
 Tel. 058 462 68 43
 ebg@ebg.admin.ch
 www.ebg.admin.ch
- ▶ [23] **Eidgenössische Kommission gegen Rassismus (EKR) (*Szwajcarska Komisja ds. Przeciwdziałania Rasizmowi*)**
 Inselgasse 1
 3003 Bern
 Tel. 058 464 12 93
 ekr-cfr@gs-edi.admin.ch
 www.ekr.admin.ch
- ▶ [24] **Arbeitsinspektorat des Kantons Thurgau (*Inspektorat Pracy kantonu Turgowia*)**
 Bahnhofplatz 65
 8510 Frauenfeld
 Tel. 058 345 56 30
 arbeitsinspektorat@tg.ch
 www.awa.tg.ch
- ▶ [25] **Perspektive Thurgau (*placówka promocji zdrowia w Turgowii*)**
 Schützenstrasse 15, Postfach 297
 8570 Weinfelden
 Tel. 071 626 02 02
 info@perspektive-tg.ch
 www.perspektive-tg.ch

- ▶ [26] **Selbsthilfe Thurgau**
(informacje o samopomocy)
Freiestrasse 10, Postfach 429
8570 Weinfelden
Tel. 071 620 10 00
info@selbsthilfe-tg.ch
www.selbsthilfe-tg.ch
- ▶ [27] **Amt für Gesundheit des Kantons Thurgau**
(Urząd ds. Zdrowia kantonu Turgowia)
Promenadenstrasse 16
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 68 40
gesundheit@tg.ch
www.gesundheit.tg.ch
- ▶ [28] **Spitex Verband Thurgau**
(związek)
Freiestrasse 6
8570 Weinfelden
Tel. 071 622 81 31
info@spitextg.ch
www.spitextg.ch
- ▶ [29] **Pro Senectute Thurgau**
Rathausstrasse 17, Postfach 292
8570 Weinfelden
Tel. 071 626 10 80
info@tg.prosenectute.ch
www.tg.prosenectute.ch
- ▶ [30] **Schweizerisches Rotes Kreuz Kanton Thurgau**
(Szwajcarski Czerwony Krzyż, oddział w Turgowii)
Rainweg 3
8570 Weinfelden
Tel. 071 626 50 80
geschaeftsstelle@srk-thurgau.ch
www.srk-thurgau.ch
- ▶ [31] **Pro Infirmis Thurgau-Schaffhausen**
Marktstrasse 8
8501 Frauenfeld
Tel. 058 775 22 35
thurgau@proinfirmis.ch
www.proinfirmis.ch
- ▶ [32] **Heilpädagogische Früherziehung Thurgau**
(Ośrodek Pedagogiki Leczniczej w Turgowii)
Thundorferstrasse 3
8500 Frauenfeld
Tel. 052 722 20 17
info@hfe-tg.ch
www.hfe-tg.ch
- ▶ [33] **Amt für Handelsregister und Zivilstandswesen des Kantons Thurgau**
(Urząd ds. Rejestru Handlowego i Stanu Cywilnego kantonu Turgowia)
Bahnhofplatz 65
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 70 70
sekretariat.hz@tg.ch
www.hz.tg.ch
- ▶ [34] **HOT Homosexuelle Organisation Thurgau**
(organizacja pomocy osobom homoseksualnym)
Wilerstrasse 3
9545 Wängi
info@hot-tg.ch
www.hot-tg.ch
- ▶ [35] **Beratungsstelle für gewaltbetroffene Frauen Thurgau**
(Ośrodek Doradztwa Kobietom Dotkniętym Przemocą w Turgowii)
Oberstadtstrasse 7, Postfach 1002
8500 Frauenfeld
Tel. 052 720 39 90
kontakt@frauenberatung-tg.ch
www.frauenberatung-tg.ch
- ▶ [36] **Fachstelle Häusliche Gewalt**
(Wydział ds. Przemocy Domowej)
Kantonspolizei Thurgau
Dunantstrasse 14
8570 Weinfelden
Tel. 052 728 24 50
fachstellehg@kapo.tg.ch
www.kapo.tg.ch
- ▶ [37] **Konflikt. Gewalt – Gewaltberatung für Männer, Frauen und Jugendliche**
(doradztwo dla kobiet, mężczyzn i młodzieży dotkniętych przemocą)
Gaswerkstrasse 15
8750 Weinfelden
Tel. 078 778 77 80
kontakt@konflikt-gewalt.ch
www.konflikt-gewalt.ch
- ▶ [38] **Amt für Volksschule des Kantons Thurgau**
(Urząd ds. Szkół Podstawowych kantonu Turgowia)
Spannerstrasse 31
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 57 70
info@av.tg.ch
www.av.tg.ch

- ▶ [39] **Amt für Berufsbildung und Berufsberatung des Kantons Thurgau (*Urząd ds. Kształcenia i Doradztwa Zawodowego kantonu Turgowia*)**
Grabenstrasse 5, 8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 59 30
abb@tg.ch, www.abb.tg.ch
- ▶ [40] **Kontaktstelle Heimatliche Sprache und Kultur (HSK) des Kantons Thurgau (*punkt informacyjny kantonu Turgowia: rodzimy język i rodzima kultura*)**
Amt für Volksschule
Spannerstrasse 31, 8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 58 14
priska.reichmuth@tg.ch
www.av.tg.ch
- ▶ [41] **Amt für Mittel- und Hochschulen des Kantons Thurgau (*Urząd ds. Szkół Średnich i Wyższych kantonu Turgowia*)**
Grabenstrasse 11
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 58 30
amh@tg.ch
www.amh.tg.ch
- ▶ [42] **Amt für Mittel- und Hochschulen des Kantons Thurgau- Abteilung Ausbildungsbeiträge (*Urząd ds. Szkół Średnich i Wyższych kantonu Turgowia – Wydział Stypendialny*)**
Grabenstrasse 11
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 58 38
amh@tg.ch
www.stipendien.tg.ch
- ▶ [43] **Thurgauisch-Schaffhauserisch-Maturitätsschule für Erwachsene (*szkoła maturalna dla dorosłych*)**
Neuhauserstrasse 7
8500 Frauenfeld
Tel. 058 345 51 00
administration@tsme.ch
www.tsme.ch
- ▶ [44] **Fachstelle Berufsabschluss für Erwachsene (BAE) (*Wydział ds. Świadectw Kwalifikacji Zawodowych dla Dorosłych*)**
Amt für Berufsbildung und Berufsberatung
Grabenstrasse 5
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 59 55
bae@tg.ch, www.abb.tg.ch
- ▶ [45] **Amt für Umwelt des Kantons Thurgau (*Urząd ds. Środowiska kantonu Turgowia*)**
Verwaltungsgebäude
Promenadenstrasse 8
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 51 51
umwelt.afu@tg.ch
www.umwelt.tg.ch
- ▶ [46] **Kulturamt Thurgau (*Urząd ds. Kultury kantonu Turgowia*)**
Grabenstrasse 11
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 73 73
kulturamt@tg.ch
www.kulturamt.tg.ch
- ▶ [47] **Sportamt Thurgau (*Urząd ds. Sportu kantonu Turgowia*)**
Zürcherstrasse 177
8510 Frauenfeld
Tel. 058 345 60 00
sportamt@tg.ch
www.sportamt.tg.ch
- ▶ [48] **Thurgau Tourismus (*Turystyka w Turgowii*)**
Friedrichshafenerstrasse 55a
8590 Romanshorn
Tel. 071 531 01 31
info@thurgau-bodensee.ch
www.thurgau-bodensee.ch
- ▶ [49] **Benevol Thurgau (*Benevol Thurgau*)**
Freiwilligenzentrum
Freiestrasse 10
8570 Weinfelden
Tel. 071 622 30 30
info@benevol-thurgau.ch
www.benevol-thurgau.ch
- ▶ [50] **HEKS -Hilfswerk der Evangelischen Kirchen Schweiz (*ośrodek pomocy świadczony przez kościoły ewangelickie w Szwajcarii*)**
Regionalstelle Ostschweiz
Weinfelderstrasse 11
8580 Amriswil
Tel. 071 410 16 84
heks_ostschweiz@heks.ch
www.heks.ch

▶ [51] **Politische Parteien im Kanton Thurgau**
(Partie polityczne w kantonie Turgowia)

▶ Christlichdemokratische Volkspartei (CVP)
-*Chrześcijańsko-Demokratyczna Partia Ludowa (CVP)*

www.cvp-thurgau.ch

▶ Sozialdemokratische Partei (SP)
-*Partia Socjaldemokratyczna (SP)*

www.spthurgau.ch

▶ Freisinnig-Demokratische Partei (FDP)
-*Radykalno-Demokratyczna Partia Szwajcarii (FDP)*

www.fdp-tg.ch

▶ Schweizerische Volkspartei (SVP)
-*Szwajcarska Partia Ludowa (SVP)*

www.svp-thurgau.ch

▶ Bürgerliche Demokratische Partei Schweiz (BDP)

-*Demokratyczna Partia Obywatelska (BDP)*

www.bdp.info/tg

▶ Die Grünen

-*Zieloni*

www.gruene-tg.ch

▶ Grünliberale Partei (GLP)
-*Zielona Partia Liberalna (GLP)*

www.tg.grunliberale.ch

▶ Eidgenössisch-Demokratische Union (EDU)

-*Federalna Unia Demokratyczna (EDU)*

www.edu-tg.ch

▶ Evangelische Volkspartei (EVP)
-*Ewangelicka Partia Ludowa (EVP)*

www.evp-thurgau.ch

Wydawca i grafika

Urząd migracyjny kantonu Turgowia,
Wydział ds. integracji

Wydruk

Ströbele Kommunikation, Romanshorn

Zdjęcia

Kancelaria kantonu Turgowia
Thurgau Tourism
Pixabay.com

Numery alarmowe w Szwajcarii

Ogólny numer alarmowy (również z zagraniczną kartą SIM).....	112
Policja	117
Straż pożarna (pożary, powódzie, wycieki gazu).....	118
Karetka pogotowia / ambulans	144
Dargebotene Hand (telefon zaufania dla osób z problemami psychicznymi)	143
Toksykologiczna centrala informacyjna (zatrucia).....	145
Telefon zaufania dla dzieci i młodzieży:	147

Jeśli znajdziesz się w sytuacji awaryjnej,

- ▶ Zachowaj spokój.
- ▶ Zidentyfikuj zagrożenia.
- ▶ Udaj się w bezpieczne miejsce.
- ▶ Zawiadom służby ratownicze.
- ▶ Udziel pomocy.